

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะดนตรีไทยนับเป็นมรดกอันล้ำค่าของคนไทยซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่ทุกคนควรต้องหวงแหน และช่วยกันธำรงรักษาไว้ให้เป็นสมบัติของชาติสืบต่อไป และเมื่อภารกิจในด้านการทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ถูกบรรจุเข้าเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา อันจะเป็นส่วนที่มุ่งไปสู่การพัฒนาคณะเพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศชาติ ศิลปะทางด้านดนตรีไทยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษา จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ แต่เดิมเป็นเพียงจัดให้มีชมรมดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษา ต่อมาวิชาดนตรีไทยได้เปิดสอนเป็นสาขาวิชาหนึ่งในหลักสูตรปริญญาตรี เพื่อให้มีความสำคัญเท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น ๆ โดยเปิดสอนทั้งสถาบันในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ วิทยาลัยครู และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตวิทยาลัยนาฏศิลป์

การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาดนตรี ปัจจุบันประสบปัญหาขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญ ดังปรากฏผลรายงานการวิจัยของนิคิษฐ์ ตันทวีนิช (2529) ที่ว่าในปัจจุบันปัญหาใหญ่ที่ประสบอยู่คือความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องดนตรี และบุคลากร สาเหตุของการขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญตรงตามสาขาวิชาในแต่ละเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่าและการขับร้อง ซึ่งแต่ละสถาบัน

ได้แก้ปัญหา โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญในการบรรเลงดนตรีไทยที่มีอยู่ในภูมิภาคใกล้เคียงมาเป็นผู้ร่วมสอนในชั้นเรียน ซึ่งพบในผลงานวิจัยของมาศสุภา สีสุกอง (2531) ที่ว่าการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบัน ต้องอาศัยบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญทางดนตรีไทยเข้าร่วมสอนควบคู่ไปกับนักวิชาการดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบัน ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาขาดบุคลากรด้านนี้โดยเฉพาะสาเหตุดังกล่าวมา ทำให้ลักษณะการถ่ายทอดในวิชาชีพเหล่านี้เป็นไปตามแบบดั้งเดิม คือ ใช้วิธีการสอนโดยการต่อเพลงแบบท่องจำ ซึ่งทำให้ การเรียนการสอนในชั้นเรียนดำเนินไปได้ล่าช้ามาก นอกจากนี้ ยังได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งโดยปกติผู้เรียนขับร้องเพลงไทย จะขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจัง เนื่องจากท่วงทำนองเพลงไทยมักจะเป็นท่วงทำนองที่ค่อนข้างช้า เน้นนานจึงทำให้นักศึกษาในยุคปัจจุบันเกิดความเบื่อหน่าย ในที่สุดก็จะขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาดนตรีไทยด้านการขับร้องเพลงไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง จึงมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นถึงคุณค่าของวิชาขับร้องเพลงไทย ซึ่งควรต้องอาศัยเทคโนโลยีทางการศึกษาแนวใหม่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการเรียน และสร้างบรรยากาศให้น่าเรียนยิ่งขึ้น จากแนวคิดนี้ จึงเห็นว่าชุดการสอนจุลบท (Minicourse) น่าจะช่วยแก้ปัญหาในด้านการเรียนการสอนวิชาขับร้องเพลงได้ดี เนื่องจากชุดการสอนจุลบท (Minicourse) นี้เป็นชุดการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาย่อย และจัดเรียงลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่น และจบสมบูรณ์ในตัวเองใช้สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนยุทธวิธีหลายแบบมีผลสัมฤทธิ์ในเวลาอันสั้น อีกทั้งยังสามารถใช้ได้กับการสอนแบบเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล การสอนเน้นทักษะ และใช้กับผู้ร่วมกิจกรรมที่มีพื้นฐานต่างกัน วิชาดนตรีเป็นวิชาที่เน้นทักษะควบคู่กับทฤษฎีและการขับร้องเพลงไทยสามารถต่อเพลงให้จบได้ในแต่ละเพลง โดยไม่ต้องอาศัยพื้นฐานของเพลงที่เรียนมาแล้วสำหรับเรียนในเพลงต่อไปและเมื่อได้ค้นหาเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนจุลบท (Minicourse) แล้วเห็นว่า

เป็นกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับการสอนวิชาขับร้องเพลงไทย จึงทดลองดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ในวิชาขับร้องเพลงไทยต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขับร้องเพลงไทย ระหว่างชุดการสอนจุลบทกับการสอนแบบปกติ

### ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมุ่งศึกษากับนักศึกษาวิชาเอกดนตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน และการวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างชุดการสอนจุลบทเฉพาะวิชาปฏิบัติขับร้องไทย 1 ซึ่งนำมาจากหลักสูตรวิทยาลัยครู 2530 สาขาการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล และทำการสอนด้วยตนเอง กำหนดระยะเวลาดำเนินการสอน 8 ชั่วโมง

### สมมุติฐานการวิจัย

การสอนขับร้องเพลงไทยแบบใช้ชุดการสอนจุลบท มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ

## ข้อตกลงเบื้องต้น

การทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนจุลบทและวิธีสอนแบบปกติ แม้จะสอนในวันเวลา ที่ต่างกันถือว่าไม่มีผลต่อการทดลอง

## คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

**ชุดการสอนจุลบท (Minicourse)** เป็นชุดการสอนขนาดย่อมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีจุดประสงค์ชัดเจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในเวลาอันสั้น สามารถยืดหยุ่นได้ เน้นกลุ่มสัมพันธ์และสามารถใช้ได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มบุคคล มุ่งการฝึกทักษะใช้สื่อและยุทธวิธีหลายรูปแบบ

**นักศึกษา** หมายถึง นักศึกษาโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**วิชาขับร้องเพลงไทย** หมายถึง เนื้อหาในวิชาปฏิบัติขับร้องเพลงไทย ซึ่งเป็นวิชาบังคับ ในหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530

**ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบที่ประเมินหลังจากการสอนด้วยชุดการสอนจุลบทและการสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

## วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมความรู้จากตำราเอกสาร วารสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนจุลบท เนื้อหาที่ว่าด้วยการดนตรีไทยและขับร้องเพลงไทย การเรียนการสอนวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษา

2. เลือกประชากรเป็นกรณีตัวอย่างนักศึกษาโปรแกรมวิชาเอกดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 30 คน ที่ไม่เคยเรียนการขับร้องเพลงไทยในวิชาปฏิบัติขับร้องเพลงไทย 1 มาก่อน แล้วแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กันจัดลักษณะโดยทั่วไปให้เหมือนกันเพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบกันได้โดยใช้เพศและระดับความรู้เป็นเกณฑ์โดยการสอบนักเรียน แล้วนำผลคะแนนมาจับคู่ (match by pair) กลุ่มประชากรที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มนี้ คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน เรียนขับร้องเพลงไทย ด้วยชุดการสอนจุลบทและกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน เรียนขับร้องเพลงไทยด้วยวิธีสอนแบบปกติ ใช้วิธีจับฉลากเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย อันประกอบด้วย

3.1 ชุดการสอนจุลบทวิชาปฏิบัติขับร้องเพลงไทย 1

3.2 แผนการสอนวิชาปฏิบัติขับร้องเพลงไทย 1

3.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล มี 3 ชนิด คือ

3.3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.2 แบบสังเกตภาคปฏิบัติและคู่มือการให้คะแนน

3.3.3 แบบวัดเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อชุดการสอนจุลบท

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นทั้งหมดซึ่งผ่านการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 10 คน

5. หลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองจริงกับกลุ่มประชากรกลุ่มละ 3 ชั่วโมง

6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

6.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขับร้องเพลงไทยระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยชุดการสอนจุลบท และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ โดยการทดสอบ ค่า  $t$  ( $t$ -test)

6.2 เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบสังเกตภาคปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยชุดการสอนจุลบทและกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ โดยการทดสอบ ค่า  $t$  ( $t$ -test)

6.3 เปรียบเทียบผลคะแนนด้านเจตคติของนักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยชุดการสอนจุลบท โดยใช้ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนชั้นร้องเพลงไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ด้านการศึกษาค้นคว้าในอนาคต ข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้สนใจที่จะทำการวิจัยต่อไปในวิชาที่มีลักษณะเนื้อหาและทักษะใกล้เคียงกัน